

Heinrich Himmler, la foscor en la persona

Reichsführer SS Himmler: El més radical entre els radicals de Hitler.

El cap de les SS, Heinrich Himmler, possiblement l'assassí de masses més cruel de la història del món, era un tipus estrany i tímid quan va començar la carrera dins el nazisme, però de seguida va caure en un món de fantasia racista. Ara, setanta anys després de la nit del pogrom, se n'ha publicat la primera biografia, que aprofundeix la seva psique.

L'home feia només 1,74 m, de mirada inexpressiva i barbata enfonsada, de mà fluixa quan l'encaixava. Creia que l'univers s'havia creat per una mutació del gel, estava fascinat per l'ocultisme i volia substituir el cristianisme per una mena de germanisme. Entre els seus escrits s'han trobat reformulacions paganes del parent nostre en una espècie de saxó arcaic.

En èpoques normals, l'economista agrari Heinrich Himmler hauria pogut menar una vida al marge de la societat burgesa. Però aquest munitic nascut el 1900 va viure als primers 45 anys del segle XX, "l'època de l'extremisme", segons l'historiador Eric Hobsbawm. Va ser així com aquell noi estrany va arribar a ser *reichsführer* SS (RFSS). Va arribar a ser l'home més temut d'Europa, l'executor d'Adolf Hitler.

"Sou jueu?", va preguntar Himmler a un presoner rus l'any 1941 durant una visita al front de l'est. Els cabells rossos del presoner van cridar-li l'atenció.

—Sí.

—Els vostres pares són tots dos jueus?

—Sí —va respondre el pobre jove.

—Teniu cap avantpassat que no fos jueu?

—No.

—Doncs llavors no us puc ajudar.

Van afusellar-lo.

Així era Heinrich Himmler. Preciament aquell bavarès malaltís, de pit feble, amb el carisma d'un empleat de banc de ciutat de províncies, va resultar ser el més radical dels radicals de Hitler, un incansable agent de la mort.

Les deportacions de jueus des de París s'aturaven? De seguida apressava els seus subordinats: el *tempo* s'havia "d'incrementar a curt termini... amb l'objectiu d'alliberar França de jueus com més aviat millor". Els homicidis de masses s'estancaven al Bàltic? Un missatge per ràdio ho deixava ben clar: "Ordre expressa de l'RFSS. S'han d'afusellar tots els jueus".

Els *einsatzgruppen* (equips mòbils d'execució) i els escamots de les SS de Himmler mataben sistemàticament darrere del front mentre ell cobria Europa d'una xarxa de vint camps de concentració i d'extermini amb més de 1.200 camps secundaris i exteriors en els quals van morir quatre milions de persones.

L'excepcionalitat de l'Holocaust, l'ex-

termini d'aproximadament sis milions de persones com a objectiu d'estat, portat a terme parcialment en un procés burocràtic-industrial, va lligada eternament al nom de Himmler.

Cap al final del Tercer Reich, Himmler era, després del *führer*, el nacionalsocialista més poderós: cap de gairebé tres milions de policies, comandant de 600.000 homes de les Waffen-SS, cap d'uns dos milions de soldats formats a l'exèrcit de reserva de la Wehrmacht. A més, era empresari (més de cent empreses pertanyien a les SS), ministre de l'Interior i estrateg. Va comandar, l'un darrere l'altre, dos grups militars de 100.000 efectius.

Per això és sorprenent que hagin calgut més de seixanta anys perquè sortís al mercat la primera biografia rigorosa i completa sobre Himmler. N'és autor Peter Longerich, historiador alemany de la London University i un dels principals investigadors de l'Holocaust del món.

Longerich ha pogut accedir a més material privat que cap altre biògraf dels nacionalsocialistes. Himmler va escriure un diari des de la infantesa fins a l'edat adulta. Hi ha una llista de lectura entre els anys 1919 i 1934, la correspondència amb els amics, els seus familiars i la seva esposa; parts del seu diari de servei; i una quantitat desbordant d'expedients.

I Longerich n'ha tret el suc. Fins ara cap científic no havia pogut aprofundir tant en la psique d'un assassí de les SS, i molt menys en la del líder. Ha creat el retrat d'una persona "amb uns trets anormals" (Longerich) que durant la dècada de 1920 va caure en un món de fantasia racista del qual no va sortir fins al seu suïcidi, l'any 1945.

En aquell món que havia de ser regit pels germànics no hi havia lloc per als jueus, però tampoc per als eslaus, els homosexuals, els discapacitats, els anomenats *asocials* i molts més, que Himmler definia com a *untermenschen* ('infrahumans'). Fins i tot el molestaven els cristians, un punt especialment inquietant del nou diagnòstic de Longerich: l'Holocaust, des del punt de vista de Himmler, era un simple "punt de partida" (Longerich) per a uns altres crims gegantescs amb milions de víctimes que haurien estat perpetrats si els aliats no haguessin posat fi a aquell règim el 1945.

Abans de l'enfonsament, Himmler va rebre tot de competències i comandaments que li van servir per a mantenir

l'homicidi de masses gairebé sense cap mena d'entrebanc. Va ordenar matar jueus perquè ell era el responsable de combatre els partisans i veia jueus en els partisans. Els feia matar perquè, com a "comissari del Reich per al manteniment del caràcter nacional alemany", els responsabilitzava del trasllat de població alemanya, i per això necessitava els habitatges dels jueus. Els feia matar perquè, com a cap de policia, hi veia un perill per a la seguretat interna.

Sense Himmler no hi hauria hagut

Holocaust. A l'inici d'aquesta violenta carrera, única en la història del món, hi ha un noi més aviat maldestre, gens esportiu. Un alumne exemplar. La casa familiar monàrquica i conservadora li va donar ambicions, ja que tenia alguns vincles amb la casa reial bavaresa que, si més no, van fer que son pare fos el director del prestigiós Wittelsbacher Gymnasium, un centre d'ensenyament secundari.

Però també el va fer aplicat, treballador, pedant. El jove Heini havia de dur un diari, on anotava metòdicament els banyos a les vacances ("1/8/15, m'he banyat per quarta vegada") i quins regals rebia per Nadal. Al seu diari, fins i tot hi detalla quan escriu al diari. Dos decennis després, Himmler anotava en fitxes els regals que feia als seus subordinats, o especificava personalment que les dones presoneres als camp de concentració de Ravensburg havien de rebre 75 fuetades "a les natges nues".

El biògraf Longerich creu que aquesta "necessitat de regulació i de control" és conseqüència d'una profunda manca de formació, les causes de les quals callen les fonts.

El púber fill del mestre va a parar al món ordenat de l'exèrcit. En plena Primera Guerra Mundial, Heinrich vol ser oficial. El 1918 es forma per ser-ne candidat, i mentre es dedica a les tasques marcial, envia cartes ploroses a la seva mare ("és tan dolent que no m'hagis tornat a escriure").

Longerich diagnostica en aquests escrits una "exigència insaciable d'afecte" que el futur assassí de masses intenta compensar amb autocontrol. Himmler es recepta sempre duresa, duresa i més duresa: "No vull ser feble, no perdré mai les regnes", escriu al diari. Qui busqui les raons de la crueltat d'aquest home

ha de començar en aquells moments, ja que des d'aleshores Himmler cerca tota forma d'empatia que reprimeixi el que s'oposi als seus objectius polítics.

En la seva estilització per ser un lluitador fred, intransigent i idealista, Himmler és un clar representant de la *Generació 1900*, que inclou també l'arquitecte Albert Speer, l'eminència grisa de Hitler Martin Bormann i molts més alts càrrecs nazis. Tots ells menyspreen la pompa de l'imperi que s'enfonsa, que veuen antiquat i al qual retreuen principalment haver perdut la Primera Guerra Mundial. El jove Himmler veu en la derrota l'autèntica catàstrofe de la seva vida, ja que creu que ha destruït la seva carrera com a oficial.

No és estrany que aquest guerrer frustrat sigui al bàndol dels contraris a la democràcia quan el 1918-19 la República de Weimar substitueix l'imperi Alemany. Himmler espera un nou procés armat "d'ací a uns quants anys". Fins que arribi, es dedica a estudiar economia agrària. Això mateix pensen molts nobles i oficials adinerats, que Himmler espera conèixer. Al semestre de l'hivern del 1919-20 comença la carrera a Munic.

El programa diari de l'economista agrari Himmler no es distingeix del dels altres companys de dretes: practica esgrima en un club, freqüenta els cafès, fa pràctiques de tir al temps de lleure i marxa en cossos voluntaris paramilitars.

Tot bull en aquest jove, i no tan sols pel seu futur incert. Té diverses idees per emigrar (Turquia, Geòrgia, Itàlia, Rússia, el Perú); i, sobretot, està turmentat pel desig sexual, ja que Himmler vol mantenir la seva innocència fins al matrimoni.

Li sembla "molt interessant" que una prostituta l'abordi, "lògicament, sense èxit". Sobre l'amiga d'un company diu al diari: "Una bona noia, però descarada... Crec que la podria tenir." Amb un amic parla d'"els perills d'aquestes coses; quan jeuen junts cos i cos, calents, persona amb persona, es cau en un foc en què cal reunir tota la raó".

Quan la infermera Margarete (Marga), set anys més gran que ell, l'allibera, finalment, el 1927, reconeix que és "dolent i indecent".

El biògraf Longerich estableix una relació entre aquests blocatges i la desviació de Himmler cap a la subcultura paramilitar de l'extrema dreta.

De fet, Himmler sempre fuig del seu

fracàs amorós a fantasies violentes. Després d'una nit de carnestoltes escriu, encès: "La gent només s'adona que té set d'amor, però trobar-lo i triar és molt difícil i exigeix responsabilitat. És quan un arriba a la idea que sempre hi ha lluites, guerra, marxa." En una altra ocasió —després d'haver rebut carabassa— escriu: "Si ara pogués lluitar, seria tot un plaer per a mi."

Tot va arribant cop a cop. L'estiu del 1922 comença la intensa devaluació del marc alemany, que l'any següent acaba essent una hiperinflació. El jove ha de deixar la carrera i comença a treballar d'ajudant de l'encarregat d'una fàbrica de fertilitzants. No tan sols deixa per impossible el somni de ser oficial. Fins i tot la solució substitutiva —portar la seva propietat— queda molt lluny. Per a l'ambiciós fill del director d'escola és una enorme desil·lusió.

La foscor de Himmler va sortint a la llum. De la meticulositat arriba l'obligació de controlar, de l'arrogància la crítica, de la diligència el fanatisme. Els amics es queixen del canvi, més tard també Marga s'estranya de la radicalitat del seu amant: "Per què cal atacar amb un ganivet, assedegat de sang?"

Himmler ha caigut en la febre de l'època de la inflació. Per als parapsicòlegs és un període de prosperitat. Per Berlín corren salvadors. El publicista Sebastian Haffner, testimoni de l'època, explica: "N'hi havia centenars, gent amb camisa i cabells llargs, que afirmaven que Déu els havia enviats a salvar el món."

Himmler, ara sense feina i vivint de nou amb els pares, es lliura a la vana il·lusió; llegeix sobre pèndols, astrologia i telepatia. Alhora devora literatura barata amb una manca de crítica semblant a la fe. La seva llista de lectures inclou 81 títols entre l'estiu del 1922 i el 1924. Gairebé la meitat és antisemita i racista, sovint sobre dones no jueves seduïdes per jueus.

El malvat *Handbuch der Judenfrage* ("manual de la qüestió jueva"), de Theodor Fritsch, es troba entre aquells títols. El comentari de Himmler: "Conclusions sobre aquest terrible assot de Déu... que ens escanya." O les obres del teòric de la raça Hans F. K. Günther, sobre "herois que odien" del segle XX, que disposen del dret a "exterminar i cremar". Himmler escriu: "Un llibre que expressa què sento i penso."

El dictador Hitler i el cap de les SS Himmler: "Un noi extraordinàriament útil."

Al cap de Himmler van creixent els productes de la seva imaginació, segons els quals el futur d'Alemanya consisteix en un model de civilització germànica bucòlica ("la terra ens pertany"), habitada per persones de la "raça nòrdica".

Himmler encara no ha matat ningú, però els fonaments ja són assentats molt abans que Hitler no arribi a la cancelleria.

L'any 1924, el *führer* apareix per primera vegada als escrits de Himmler ("un home realment gran"). L'ex-universitari ha entrat a l'NSDAP, el partit nacional-socialista obrer alemany. Quan el partit cerca un secretari a la Baixa Baviera, és elegit. La seva mobilitat és una raó no pas poc important: "Aquest noi és útil, sens dubte: té una moto", diu el seu superior. Himmler organitza el partit ("la feina d'organització m'escau perfectament"). L'NSDAP encara és un partit minoritari. El 1926, Himmler esdevé suplent del director de propaganda del Reich.

Porta una vida sense descans, viatja per pobles i visita grups locals. La seva vida no canvia gaire després del casament el 1928 amb la infermera Magda, amb la qual té una filla poc després. Els diners escassegen, diu ella en una carta: "Estimat, crec que l'home dolent s'ha de preocupar d'estalviar. Ja ho

Selecció de jueus hongaresos a Auschwitz-Birkenau (1944): visió perversa de l'extermini despassionat.

saps, la dona dolenta gasta sempre tants diners...”

Els Himmler compren 50 gallines i intenten que la cria d'aviram sigui una feina secundària. En moltes cartes del matrimoni es parla d'ous: “Les gallines no ponen gairebé gens.” Abans que la crisi mundial porti el partit nazi al Reichstag l'any 1930 i Himmler aconsegueixi dietes, els problemes de diners són habituals.

Hitler valora la diligència i la lleialtat d'aquell home onze anys més jove que no pas ell (“un jove extraordinàriament útil”). A més, per a la possible competència, Himmler és el segon ideal: treballador i inofensiu. El 1930 Joseph Goebbels passa a ser cap de propaganda del Reich, i escriu sobre el seu suplent: “No és excepcionalment llest, però sí treballador i obediènt.”

Així, Himmler pot assumir sense obstacles la direcció dels esquadrans de defensa: les SS. Són formades per uns quants centenars d'activistes del partit i tenen la funció de protegir Hitler i més líders nazis durant els actes. Es reuneixen quatre vegades el mes per fer marxés propagandístiques, instrucció militar, entrenament de jujutsu. L'altura mínima és d'1,70 m, i l'edat mínima de 23 anys.

El càrrec no té rellevància política.

Possiblement no n'hauria tingut mai si Hitler no hagués tingut cada vegada més problemes amb els cerca-raons més indisciplinats de l'exèrcit del seu partit, les SA. Aquesta tropa d'existència més aviat fracassada i dirigida pel capità baixet i gras Ernst Röhm intenta obtenir el poder, descontenta amb l'estratègia de Hitler.

Encara que oficialment les SS són sota l'autoritat de les SA, Himmler crea l'orde de la Calavera com a contrapoder al servei incondicional de la direcció del partit. De 280 homes l'any 1928, fins a l'anomenada *presa de poder*, n'arriben a ser 50.000. Amb cada incorporació creix la importància de Himmler, igual com l'abast de la seva futura màquina de mort.

Els primers homicidis demostrats per ordre de Himmler es produeixen a la fase final de la República de Weimar, en un període gairebé de guerra civil. A Königsberg (l'actual Kaliningrad), ordena “executar els cacics comunistes”. L'1 d'agost del 1932 els seus homes afusellen un regidor del Partit Comunista Alemany.

Himmler no és un lansquenet carismàtic com Röhm, ni un tribú de la plebs com Göring, ni un demagog amb la capacitat d'apassionar de Goebbels. El poble encès i les masses hipnotitzades

no formen part del món del buròcrata del monocle, que té unes altres habilitats: és menys impressionable que Röhm, té els nervis més calcats que l'addicte a la morfina Göring i encara més despietat que l'astut Goebbels. El mal s'amaga darrere de la màscara de la banalitat.

Ordena la creació del temut Servei de Seguretat (SD), que no tan sols registra enemics polítics i jueus, sinó que també investiga les febleses útils dels seus competidors dins el partit. Es recull informació sobre l'homosexual Röhm, el boig d'amor Goebbels i el corrupte Göring.

El 30 de juny del 1931, el cap de propaganda apunta sorprès: “Sóc en la pista d'un complot a gran escala: les SS (Himmler) mantenen aquí, a Berlín, una agència d'espionatge que em vigila i escampa els rumors més absurds pel món.” Goebbels vol queixar-se del seu suplent a Hitler (“aquest ramat insidiós ha de desaparèixer”), però Himmler es queda.

Precisament després de l'arribada de Hitler a la cancelleria, el 30 de gener del 1933, aquesta sinistra carrera s'atura momentàniament. Göring es fa càrrec de la policia prussiana, la formació armada més important després de l'exèrcit del Reich. Les SS perden importància i Himmler s'ha de conformar amb el càrrec de president de la policia a Munic.

Encara no sembla que hagi d'estendre el terror per tot Europa.

Però aquest home de 32 anys compta amb el seu instint pel poder, i pas a pas va pujant. Himmler funda un nou departament a Baviera: la policia política. S'inicia tot un animat joc de competències. Himmler nomena les SS policia secundària i, com a comandant de la policia política, trasllada les competències al *reichsführer* SS, és a dir, a Himmler.

Els esquadrans no estatals de les SS reben de la policia local de Dachau el primer camp de concentració de llarga durada del Tercer Reich. Aquest canvi representa una enorme diferència per a les víctimes. Els policies havien torturat, però els homes de les SS afusellen quatre presoners ja el segon dia. Himmler somnia un estat racial en què les lleis no tinguin cap importància. Fusiona la policia bavaresa, les SS, l'SD i el personal de camp de concentració en un nou aparell repressor.

Hitler està encantat amb el model bava-rès, en què el presoner no és res i l'home de les SS ho és tot. Himmler, segons el *führer*, és "un d'aquells homes que compleix el seu deure amb una determinació de ferro". El radicalisme i la lleialtat impressionen el dictador. I en aquestes dues coses no hi ha qui superi Himmler.

L'estiu del 1934, Hitler actua contra el cap de les SA, Röhm. Alguns historiadors creuen que Himmler és un dels qui mou els fils darrere d'aquests fets sagnants.

El que és segur és que ell encén la lluita interna creant nous crits d'alarma segons els quals Röhm aspira a ocupar el poder. Conjuntament amb més funcionaris nazis, com Göring, Himmler ordena la confecció de llistes de morts. Quan Hitler fa caure Röhm en una trampa i l'empresona, la policia i els homes de les SS de Himmler comencen a seguir la llista. Els dies següents desapareixen o pegen un mínim de 85 persones. A més de Röhm i els seus seguidors, també s'hi troben líders conservadors. Hitler justifica la massacre posteriorment al·legant "legítima defensa de l'estat".

Per a Himmler, cap de les SS, la fi de les SA, ara sense direcció, com a factor polític significa un augment de poder decisiu. Quan les SS passen a ser una organització independent, Himmler aconsegueix de controlar els nombrosos camps de concentració petits que per-

EL TEMPS

EL TEMPS

Himmler quan era estudiant (aproximadament, el 1907) i Himmler pare (1930): "No vull ser feble."

tanyen a les SA. Tanca molts d'aquells camps, ja que Himmler concep una nova classe de camp, "sempre ampliable, modern i actual".

El 1936, Hitler nomena el seu Himmler cap de la policia d'Alemanya. Així i tot, el dictador convida el *reichsführer* SS en molt poques ocasions al seu cercle privat, a la ronda del migdia a Berlín, o a sopar a la casa de camp prop de Berchtesgaden, on hi ha unes vistes magnífiques.

L'arquitecte preferit de Hitler, i més tard ministre d'Armament, Albert Speer, va descriure amb quins trucs els vassalls volien impulsar els seus projectes a la cort. Goebbels sap com animar el dictador amb rumors del "temps de lluita" abans d'exposar-li les seves peticions. Speer preparava l'ambient amb els seus projectes de construccions, que sortien a la conversa com per casualitat.

I Himmler? Explica "divertit" al "senyor Hitler", diu Speer, "que com a vigilants dels presoners prefereix utilitzar criminals". Hitler li fa compliments per aquesta "idea especialment bona". Tortures a persones per a alegrar l'ambient.

Els nazis estan ben instal·lats a la poltrona. L'oposició política és esmicolada. 3.000 presoners viuen miserablement als camps de concentració de mitjan dècada de 1930. Molt pocs, per la magnitud dels nazis. Himmler comença a parlar sobre "autors materials" i "homes a l'ombra" dels "infrahumans", contra els quals cal actuar de manera preventiva. Hitler, tam-

bé un teòric de la conspiració racista, de seguida ho veu clar.

Aviat s'omplen els camps. El terror ara s'adreça als asocials, entre els quals es troben els gitanos, els testimonis de Jehovà, els homosexuals i els delinqüents.

Himmler sempre troba noves tasques, per a ell i per als seus homes. El biògraf Longerich veu aquí les raons de l'espectacular carrera d'aquell estrany personatge. Algunes polítiques també són personals: Himmler vol crear des de les SS una disciplina perquè és "del tot clar que el poble alemany pateix un desordre sexual". Possiblement això és un pretext per al seu *voyeurisme*, que fa que dediqui una part considerable del temps a preocupar-se del comportament reproductiu dels seus subordinats. Els homes de les SS han de fer que examinin les seves promeses "per la salut genètica". Himmler vol saber la forma de les cames ("rectes, en forma de d'O o d'X"), avalua fotos de les dones i ordena la visita d'un metge en casos de "sobrepès".

No dona valor a la fidelitat conjugal, sinó que permet una mena de matrimoni germànic medieval que permet la poliginia, sempre que s'eduquin els fills. Un dret que també reclama, ja que el seu matrimoni ha fracassat i només acudeix a la casa de Gmund am Tegernsee per visitar la seva filla. Himmler inicia una relació amb la seva secretaria Hedwig (*Häschen*, 'conilleta') Potthast, que dona a llum dos infants.

L'estretor de la moral sexual eclesiàstica es una causa fonamental del canvi en Himmler, que passa de ser catòlic a voler superar el cristianisme ("la pesta més gran que ha pogut tenir lloc a la història") amb un estil de vida germànic.

En lloc del Nadal, Himmler celebra la festa germànica de l'equinocci d'hivern (*Julfest*), i regala canelobres als homes de les SS casats ("Si abandona el mite de l'església, la dona vol alguna altra cosa"). Crea nous rituals de bateig ("consagració del nom"), de casament ("consagració del matrimoni") i d'enterrament.

Sobre les "ximpleries del culte", Hitler s'hi mostra mig enfadat mig divertit; però no hi intervé. És l'any 1937 i el règim nazi enfila el lent rumb de l'expansió. Per això ara l'únic que importa és que tant ell com Himmler estan absorts en el mateix somni d'extermini.

El febrer d'aquell any, en una conferència de líders de grups de les SS, Himmler declara que la conquesta del món es portarà a terme per etapes. Les províncies ocupades de població "no germànica" s'han "d'escombrar fins a l'última àvia i l'últim infant. I sense misericòrdia".

Els nacionalsocialistes demostren de què són capaços abans de la Segona Guerra Mundial, el 9 de novembre de 1938, durant l'anomenada *nit dels vidres*, que degenera en el pogrom més violent a Alemanya des de l'edat mitjana.

Poc abans, un jueu polonès de 17 anys havia disparat a un diplomàtic alemany perquè els seus pares, conjuntament amb milers de jueus polonesos, havien estat deportats pels nazis. La base del partit bull. Hitler aprofita l'ambient i deixa sortir els seus pinxos per tot Alemanya, és a dir, la gent de les SS de Himmler.

Aquests grups trenquen els vidres de les botigues dels jueus i destrossen els locals jueus. Cremen i destrueixen més de 1.400 sinagogues i llocs de culte mentre els bombers observen i només vigilen que el foc no arribi a les cases veïnes. Segons noves valoracions, aquella nit van morir pel cap baix 400 persones, que van fer marxar de casa o bé van atacar al carrer, per matar-les a cops o a trets.

Himmler passa la major part del temps al costat de Hitler, i ordena que preparin els camps de concentració per a 30.000 nous presoners. Els seus sicaris es mouen per tot els país i detenen jueus. El nombre total de morts puja a més de mil.

Després del pogrom comença una onada de lleis antisemites i, sempre que Himmler en té la possibilitat, es mostra com un racista especialment radical que —com es pot veure ara, en perspectiva— prepara els seus homes de manera sistemàtica per a més crims totalment diferents.

Quan l'any 1939 el Tercer Reich envaïx Polònia, ja va massa lluny. Ara ja no es tracta de centenars de víctimes, sinó d'una retòrica de combat inculcada durant anys per a l'homicidi de masses. Els *einsatzgruppen* de Himmler de la policia secreta i el servei secret han de liquidar els líders polonesos. Hitler vol ocupar permanentment el país. D'acord amb la seva imatge de l'enemic, els homes

Sinagoga en flames (9 de novembre del 1938 a Bielefeld): preparació del pogrom des de la base.

maten també febles, prostitutes, gitanos i discapacitats.

Les forces de l'exèrcit es dediquen més als crims, però la majoria dels 10.000 polonesos catòlics i jueus que van morir fins a final del 1939 van ser afusellats o apallissats fins la mort per ordre de Himmler o —com preferia— tancats en sinagogues a les quals es calava foc. El cap dirigia les operacions des d'un tren especial anomenat Heinrich.

Com va aconseguir crear una tropa d'assassins motivats d'aquesta manera? És segur que durant la dècada del 1930 pot recórrer a un entorn d'extrema dreta en què domina una cultura d'odi racista. Les aspiracions de les SS de ser guàrdia del Führer, la marxa militar, els uniformes negres amb botes de muntar i imatges de calaveres fascinen molts nazis joves, la visió del món dels quals es va formar definitivament en casernes de les SS.

I ara el *reichsführer* SS té el do d'aconseguir un vincle entre ell i tots aquells fracassats, com a conseqüència de la Guerra Mundial i la crisi econòmica, que tinguin un potencial assassí especial. El cap de l'SD, Reinhard Heydrich, expulsat de la marina sense honors el 1931, sembla un trinxeraire.

Sota el comandament de Himmler, l'home desenvolupa una energia tan irrefrenable que les secretàries han d'escriure a màquina els dictats dels seus crims.

Per la seva creació, Himmler rep les lloances més grans del *führer* personalment: "Ha rebut la seva essència [de les SS] de Himmler. Crear la tropa més prestigiosa del món a partir d'un petit grup és mèrit seu." Abans de la guerra, Himmler creia que el seu imperi racial era molt lluny, però ara s'envaïx Polònia, i a la tardor del 1939 Hitler el nomena "comissari del Reich per al manteniment del caràcter nacional alemany", responsable de la "formació de noves zones d'assentament alemanyes". Himmler sent "una alegria molt gran" i es posa a treballar per posar en pràctica les seves terribles utopies.

Com les peces d'un joc, mou el pobles sobre el mapa en els seus memoràndums. Les grans majories alemanyes a l'Europa de l'Est s'han de traslladar a les zones ja ocupades o per ocupar. Els polonesos i jueus n'han d'estar allunyats. Himmler pensa a resituar-los, ara a Madagascar, ara a la ciutat de Lublin, a l'est de Polònia.

El líder de les SS encara rebutja "l'extermini físic" dels pobles "no germànics" i, sobretot, "intolerables", però això canvia amb l'atac a la Unió Soviètica l'estiu de 1941, ja que això ofereix noves possibilitats. El genocidi de les lectures del jove Himmler és a l'abast.

De l'11 al 15 de juny del 1941 reuneix el seu equip de direcció al castell de Wewelsburg, al nord de l'estat

de Renània-Westfàlia. El castell, d'estil renaixentista construït sobre les ruïnes d'un castell medieval, compta amb una "escola de diversos *reichsführer*" i representa un dels "llocs sagrats" de les SS. Allà es desaran en un santuari els anells de calavera dels membres de les SS que hagin mort, als quals Himmler ha atorgat caràcter de símbols de veneració.

En un protocol que no es va transmetre, però del qual alguns participants van parlar més tard, Himmler anomena la xifra de 30 milions per delmar la població de la Unió Soviètica. Tots els presents saben que no és possible de cometre un homicidi a aquesta escala. En primer lloc s'ha d'anar pels jueus, ja que la cúpula nazi està convençuda que la base del govern de Stalin és formada per "intel·ligència judeo-bolxevica".

Himmler reuneix 34.000 homes, sicaris de la Gestapo, membres del Servei de Seguretat, tropes de les Waffen-SS, policies, antic personal dels camps de concentració, etc. Quan la Wehrmacht arriba a la Unió Soviètica el 22 de juny de 1941, la massacre comença just darrere del front.

Ja quan era un petit funcionari del partit amb una energia incansable, Himmler sabia aprofitar les possibilitats tècniques que li oferia el segle XX: avions, cotxes i trens especials. Viatja constantment per l'Europa de l'Est i encén els ànims de la seva gent. Allà on s'atura el cap de les SS, les xifres de les víctimes augmenten dràsticament poc després, com ara a Augustowo i a Bialystok, a l'actual Polònia.

Primer només afusellen homes jueus. A partir de l'agost del 1941, també dones i infants. Diu Himmler: "He decidit de trobar aquí una clara solució. No em sento legitimat a exterminar els homes —és a dir, a matar-los o ordenar que els matin— i deixar en llibertat els infants, potencials venjadors contra els nostres fills i néts."

El biògraf de Hitler Ian Kershaw qualifica d'actuació contra el *führer* aquesta mecanisme de radicalització, que es pot observar per tot el Tercer Reich. Himmler no és l'únic autor moral, però després de Hitler, i de bon tros, és el més important i poderós.

Es produeixen unes escenes increïbles. Himmler ordena als soldats de cavalleria de les SS a Bielorússia que disparin als homes i "llancin les dones jueves als

EL TEMPS

Himmler mort: somni d'una carrera a la postguerra.

pantans". El segon regiment de cavalleria respon: "Llançar dones i els infants als pantans no ha tingut èxit, ja que no eren prou profunds perquè s'hi enfonsessin." Però, és clar, havien de morir de totes maneres.

En alguns criminals el cos es rebel·la amb depressions, disfuncions estomacals o malalties nervioses. Les conseqüències psicossomàtiques dels crims s'anomenen *còlera de l'est*. La SS manté a Karlovy Vary el seu propi sanatori en què es poden recobrar noves forces assassines. Himmler ordena als seus subordinats que mengin pa torrat per netejar l'estómac i que no tastin l'amanida salada. Així s'està en forma per a l'Holocaust.

Fins el març del 1942, els *einsatzgruppen* maten més de mig milió de persones.

En un dels seus viatges assassins, Himmler observa personalment una execució a Minsk. Les víctimes són, probablement, partisans; han d'anar amb el cap cot, fins a sota d'una fossa. Els membres dels *einsatzgruppen* B es van alternant mentre desapareixen.

Un d'ells va explicar després de la guerra: "Després de la primera salva, Himmler va venir directament cap a mi i va mirar la fossa. Observava si encara hi havia gent viva. Em va dir: 'Tinent, desapareu contra ells!'"

El policia va fer allò que li ordenaven. Inmediatament després, Himmler

pronunciava un breu discurs el contingut del qual repetia sovint durant aquells dies. Coneixia les molèsties d'aquestes accions, però no tan sols per a les víctimes, sinó per als executors. Però a la "guerra per la ideologia" allò era necessari.

Himmler provava més mètodes homicides en secret. En un sanatori, fa volar pels aires uns malalts, i els altres son enverinats per gas. Quan l'octubre del 1941 el dirigent de les SS i de la policia al districte de Lublin proposa de construir una cambra de gas, Himmler ho accepta. Es construeix el primer camp d'extermini, i aviat es comencen a matar persones amb gas a cinc camps més: Auschwitz, Treblinka, Madjanek, Sobibór i Chelmo.

No se sap ni com ni quan Hitler i Himmler van acordar les fases de l'Holocaust. Més tard, el dirigent de les SS remet a una ordre de Hitler segons la qual ell ha de deixar "les zones de l'est ocupades... lliures de jueus". Entre aquestes zones, els nazis hi inclouen principalment el Bàltic, Bielorússia i Ucraïna. No seria difícil de suposar que va haver-hi una mena d'ordre per a les deportacions a més parts d'Europa, que es va incloure progressivament en el programa homicida, però només per a la burocràcia. No calia que ningú ordenés a Himmler la mort dels jueus.

Ell pren la iniciativa, marca el *tempo*, aprofita totes les possibilitats que li ofereix el seu aparell de seguretat. El dictador fins i tot ha de frenar el seu

principal subordinat, ja que algunes de les víctimes encara es poden utilitzar com a esclaus.

El 17 de juliol del 1942 Himmler arriba per a una inspecció de dos dies a Auschwitz i fa que li ensenyin el funcionament d'un sistema de transport més adequat: com se separen els presoners incapaços de treballar i són portats al búnquer 2, l'antiga casa d'una granja els espais de les quals s'han aïllat. Un home de les SS aboca el producte contra els paràsits Zyklon B d'unes llaunes segellades per una escotilla. Després d'uns quants minuts les víctimes moren ofegades.

Himmler es queda mentre els presoners jueus recullen els cadàvers, agafats els uns amb els altres durant l'agonia, amb els caps blaus i inflats.

Sembla que es va marejar, segons que diu el seu entorn, però al sopar ja està de més bon humor i es mostra "del tot digne" davant les dames presents, l'esposa del dirigent local i la del comandant del camp, com indica un testimoni. S'hi parla sobre educació infantil, art i literatura.

Com és possible? Himmler es considera un idealista, se sent motivat per la seva idea d'un món perfecte i els còmplices encobridors el segueixen. En aquest món, l'homicidi és una obligació, però robar a les víctimes és immoral. Un dels documents més terribles en llengua alemanya, el seu discurs als principals líders de les SS a Poznań (Polònia) del 4 d'octubre del 1943, demostra aquella "espantosa confusió de totes les normes", com sentència l'historiador i publicista Joachim C. Fest. Diu Himmler: "Aquí, amb tota sinceritat [...] voldria explicar-vos un capítol molt complicat [...]. Ara parlo de l'evacuació dels jueus, de l'extermini del poble jueu [...]. La majoria de vosaltres sabeu què és veure cent cadàvers junts. Suportar-ho i estar-hi presents ens ha enfortit [...]. Els hem pres les riqueses que tenien. Hi teníem el dret moral, l'obligació davant el nostre poble de matar el poble que ens volia matar. Però no tenim el dret d'enriquir-nos amb una pell, un rellotge o un marc."

Però la visió perversa de Himmler de l'extermini desapassionat és una il·lusió. Molts dels seus homes utilitzen el seu poder per a violar, colpejar, torturar. El màxim líder de les SS oblida expressament com són de corruptes els seus germans d'orde, que saquegen la gent dels

guetos, i fins i tot utilitzen una expressió pròpia: "anar a comprar amb la pistola".

Himmler encara és al punt culminant de la seva creació mortífera. El *führer* l'elogia en presència de més adlèters com a "personalitat destacadíssima del nostre règim" i el nomena ministre de l'Interior.

Corre l'última gran onada, amb els jueus deportats del territori del Reich. El cap de les SS també ha de decidir sobre els anomenats *asocials*, que penaran fins a la mort als camps de concentració. L'any 1943, Alemanya és més a prop de l'ideal al qual Himmler aspira. Malgrat el rumb que pren la guerra amb la derrota a Stalingrad, continua desenvolupant plans nous i terribles per als pobles de l'Europa de l'Est.

Dels russos i dels txecs vol "treure'n la bona sang semblant a la nostra que tenen aquests pobles prenent-los els infants i educant-los entre nosaltres". Si la resta moren, "no m'importa, llevat que els puguem utilitzar d'esclaus per a la nostra cultura".

Abans era Göring qui feia el paper de delfí, però des de feia temps el mariscal de camp havia caigut en la toxicomania. Per això Himmler, conjuntament amb Speer, creix en aquest buit de poder. Quan un dia es troben amb Hitler, el dictador els saluda amb les paraules: "Vosaltres, d'igual classe."

Si es creu Speer, Himmler intenta matar els rivals aviat. Speer es posa greument malalt i l'ingressen en una clínica dirigida pel metge de Himmler. Probablement li practicaran una intervenció mortal. Com que un altre metge ho refusa, no passa res. Són els criminals entre ells.

La importància de Himmler augmenta, perquè l'Exèrcit Roig i els aliats d'occident es van acostant, i al quarter general del *führer* es tem una revolució a Alemanya com la del 1918. La brutalitat de Himmler ha de servir de protecció: "Garantirà la seguretat interior en totes les circumstàncies".

El 20 de juliol del 1944 un grup al voltant del coronel Claus Schenk von Stauffenberg comet un atemptat contra Hitler i es descobreix que el cap de l'exèrcit de reserva es troba entre els confidents, encara que ell hauria de ser l'encarregat d'impedir un atemptat així.

Himmler assumeix la direcció de totes les escoles de l'exèrcit i d'un total de dos milions de soldats. És la formació militar

més gran del Reich, ja que les tropes de camp encara lluiten fora de les fronteres. Ara ningú més no podrà atacar el *führer* des de dins.

L'assassí de masses compleix novament les expectatives. Mentre els seus sicaris netegen els camps de concentració de l'Exèrcit Roig i porten els presoners cap a l'oest en la seva marxa mortal, Himmler ordena "intervenció brutal contra tota aparició a la rereguarda" i crea la *Volkssturm* la tardor del 1944, una última lleva d'adolescents i ancians. Pobre del qui cometi la boja imprudència de desertar i intenti escapar dels gossos de Himmler darrere del front o pels carrers de les grans ciutats. Els darrers mesos de la guerra se signen milers de sentències de mort. Els homes pengen dels fanals dels carrers amb un cartell que diu: "Sóc un traïdor."

Himmler ha passat exactament la meitat dels seus 44 anys al costat de Hitler, i no queda cap dubte que és l'il·lusionista més gran d'aquest duo infernal de la història mundial. Així es manté fins al final.

El *führer* reconeix el 22 d'abril del 1945 que el joc s'ha acabat. Els impactes de l'artilleria russa se senten des de fa temps al búnquer, sota la cancelleria. Durant l'anàlisi diària de la situació, comença a cridar, amb llàgrimes que li cauen pel rostre i mentre pica amb un puny la mà oberta: "La guerra s'ha perdut!"

En aquell moment Himmler encara somnia una segona carrera al cantó de les potències occidentals unides contra els soviètics. Rebutja una visita de comiat al seu ídol, admirat durant tants anys, dient que no té temps, "perquè he de preparar el meu nou govern".

Creu que sense ell Europa caurà en un "caos espantós", i es vanta de necessitar només una hora amb el comandant en cap dels aliats, Dwight D. Eisenhower. Segur que el nord-americà pensarà igual que ell. L'entrevista no es porta mai a terme.

L'assassí de masses Heinrich Himmler mor el 23 de maig de 1945 com a presoner dels britànics. Mossega una pastilla de cianur potàssic que havia amagat entre les dents. El seu cadàver és enterrat sense nom en algun lloc prop de Lüneburg, al nord d'Alemanya.

Klaus Wiegrefe
Traducció de David Egea